

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-229-6-74>

**PECULIARITIES OF THE MILITARY PERSONNEL USAGE
IN SPACE EXPLORATION AT THE CURRENT STAGE
OF INTERNATIONAL SPACE LAW DEVELOPMENT**

**ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВІЙСЬКОВОГО
ПЕРСОНАЛУ В ОСВОЄННІ КОСМОСУ НА СУЧАСНОМУ
ЕТАПІ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО КОСМІЧНОГО ПРАВА**

Semenchuk M. R. Семенчук М. Р.

*Postgraduate Student at the Department of
International Law
Educational and Scientific Institute
of International Relations
Taras Shevchenko National University
of Kyiv
Kyiv, Ukraine*

*аспірантка кафедри
міжнародного права
Навчально-наукового
Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Дослідження та освоєння космічного простору має свою специфіку, яка потребує не лише високотехнологічних, а й людських ресурсів. Беручи до уваги особливості перебування людини у космосі, зокрема вплив відсутності гравітації на фізичний та психологічний стан, а також необхідність носіння обладнання та спецодягу для виходу у відкритий космос, кількість професійних астронавтів є досить малою та залежить від інструментаріїв підготовки таких кадрів кожною державою окремо. До прикладу, в США у кандидатів на посади астронавтів (командир/пілот, спеціалісти з місії та корисного навантаження або бортінженери) потребують ступеня бакалавра для пілота, магістра, докторського ступеня або 3 років професійного досвіду у галузі знань природничих наук (фізико-математичні, біологічні та технічні науки) для інших членів екіпажу, гарну фізичну підготовку та зріст приблизно 162-193 см. Крім того, командир космічного апарату повинен мати щонайменше 1000 годин або 3 роки досвіду керування реактивним літаком, а НАСА у підборі кандидатів віддає перевагу досвіду пілотів-випробувачів [1]. Проте, у багатьох випадках таким вимогам відповідають тільки кандидати із військовим досвідом, а отже використання військового персоналу у дослідження та освоєнні космосу наразі є незамінним.

Договором про принципи діяльності держав по дослідженню і використанню космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла (далі – Договір про космос) 1967 року, а саме частиною другою Статті

IV, було визначено використання космосу цілком в мирних цілях та передбачалася заборона створення на небесних тілах військових баз [2]. Підпало під заборону також випробування будь-яких типів зброї і проведення військових маневрів, що створило концепцію «демілітаризації космічного простору». З огляду на необхідність професійних кадрів у сфері дослідження космічного простору, використання військового персоналу для наукових досліджень та мирних цілей Договором про космос не забороняється. Разом із тим, в Угоді про діяльність держав на Місяці та інших небесних тілах 1984 року у п. 4 Статті 3 продубльовано можливість для держав-учасниць використовувати військовий персонал задля наукових та мирних цілей [3].

Частиною першою Статті V Договору про космос окреслюється правовий статус космонавтів та надання допомоги з боку держав-учасниць у випадку аварії, лиха або вимушеної посадки на території іншої держави-учасниці Договору або у відкритому морі. Космонавтам, як посланцям людства в космосі, гарантується безпека та повернення до держави, в якій зареєстровано їх космічний корабель. Крім того, зазначений обов'язок держав закріплений також в Угоді про рятування космонавтів, повернення космонавтів і повернення об'єктів, запущених у космічний простір 1968 року [4].

Оскільки військовий персонал космічного корабля підпадає під правовий статус космонавтів, серед західних правників наразі відбувається жвава дискусія щодо відсутності чітких рекомендацій у разі появи збройного конфлікту у ході можливих військово-космічних операцій в обхід Договору про космос як першого основного договору міжнародного космічного права.

Наразі правова наука активно розвивається у якісно новій галузі міжнародного права, а саме – міжнародному космічному праві. Навіть попри обмежений нормативно-правовий механізм регулювання військово-космічної діяльності держав, актуальним питанням у розвитку галузі є і залишається проведення міждисциплінарних досліджень та залучення багатогранних наукових думок для вирішення нагальних питань міжнародної безпеки та сталого розвитку задля забезпечення превентивних заходів у разі виникнення військових конфліктів у космосі.

Література:

1. Astronaut Requirements, 04.03.2020 // NASA. URL: https://www.nasa.gov/audience/forstudents/postsecondary/features/F_Astronaut_Requirements.html (дата звернення: 26.07.2022).

2. Договір про принципи діяльності держав по дослідженню і використанню космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла від 27.01.1967/Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_480#Text (дата звернення: 26.07.2022).

3. Угода про діяльність держав на Місяці та інших небесних тілах від 18.12.1979/Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_482#Text (дата звернення: 26.07.2022).

4. Угода про рятування космонавтів, повернення космонавтів і повернення об'єктів, запущених у космічний простір від 22.04.1968 / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_483#Text (дата звернення: 26.07.2022).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-229-6-75>

GEOPOLITICAL INTERESTS OF UKRAINE IN POLAND

ГЕОПОЛІТИЧНІ ІНТЕРЕСИ УКРАЇНИ В ПОЛЬЩІ

Semeniuk-Prybaten A. V.

*Candidate of Law, Senior Lecturer
at the Department of Archival Studies,
Special Historical
and Legal Disciplines
Ivan Ogienko National University of
Kamyanets-Podilskyi
Kamianets-Podilskyi,
Khmelnitskyi
region, Ukraine*

Семенюк-Прибатень А. В.

*кандидат юридичних наук, старший
викладач кафедри архівознавства,
спеціальних історичних
та правознавчих дисциплін
Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка
м. Кам'янець-Подільський, Хмельницька
область, Україна*

З отриманням Польщею політичної свободи та здобуттям Україною незалежності розпочався активний процес формування нової моделі міждержавних українськопольських відносин. Взаємини з Польщею – пріоритетний напрям зовнішньої політики України, укоріненість якого вітчизняні науковці віднаходять в офіційній геополітичній концепції держави. Як зазначила у своїй публікації чл.-кор. НАН України І. Мельникова, основні засади цієї політичної програми вперше було сформульовано у проголошених Верховною Радою України Декларації про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р. та Акті